

Хмирова А. О., ад'юнкт, НУЦЗУ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИХОВНИМИ ПРОЦЕСАМИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз організаційного механізму державного управління виховними процесами у вищих навчальних закладах України. Розкрито проблемні аспекти організаційного механізму виховних процесів та внесено пропозиції щодо шляхів їх вдосконалення на державному рівні.

Ключові слова: *організаційний механізм, виховний процес, виховна ситуація, культурний розвиток, управлінські процеси.*

The analysis of the organizational mechanism of state control over educational processes in higher educational institutions of Ukraine. Revealed problematic aspects of the organizational mechanisms of the educational process, and make suggestions on ways to improve it at the state level.

Keywords: *organizational mechanism, educational process, educational situation, cultural development, management processes.*

Постановка проблеми. Особливості сучасного державного управління та його еволюція пов'язані з процесами зміни політичної та соціально-економічної систем. Значення держави та її управління економікою і соціально-культурною сферою за сучасних умов не тільки не послаблюються, а й посилюються, про що свідчить інтенсивна правотворча діяльність, спрямована на регулювання відносин у сфері управління виховними процесами на державному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній і вітчизняній літературі немає загально визнаного поняття державного управління, що пов'язано з різними підходами до розв'язання питання щодо організаційного механізму державного управління, а саме застосування його у виховних процесах. Це актуальне питання стало предметом досліджень вітчизняних та західних науковців, таких як В.М. Кампо, В.М. Марчук, Р.С. Павловський, А.О. Селіванов, В.Ф. Сиренко, Н.П. Лукьянчикова, Н.Г. Салищева, Б.П. Бітінас, Е.В. Бондаревская.

Постановка завдання. Метою даної статті є розкриття проблемних аспектів та детальний аналіз організаційного механізму державного управління направлено на виховні процеси у вищих навчальних закладах України для встановлення шляхів їх вдосконалення на державному рівні.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі становлення України актуальним питанням є Державне управління та виховний процес у

вищих навчальних закладах. Тому ми можемо стверджувати, що державне управління розглядають за змістом, сутністю, формами, яких воно набуває і в яких функціонує, відмежування від інших форм (видів) державної діяльності (законодавчої, судової).

Державне управління як вид соціального управління обов'язково містить три важливі елементи: прийняття рішення, його виконання та контроль за реалізацією. Державне управління (англ. public administration) – є видом діяльності держави, здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод. Державне управління є складовою політичного управління, тобто є процесом реалізації державної виконавчої влади як засобу функціонування будь-якої соціальної спільноти. Державне управління – це діяльність державних органів виконавчої влади, яка полягає в організації виконання законів і нормативно-правових актів, здійсненні розпорядження ресурсами загальнодержавної власності, з метою комплексного соціально-економічного розвитку, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах життя.

Державний характер такого управління полягає в тому, що в його процесі реалізуються завдання, функції та інтереси держави. Для його здійснення створюють спеціальні органи (встановлюють посади), які діють у рамках законів і в межах своїх повноважень. Як самостійній формі державної діяльності державному управлінню притаманні характерні риси, що випливають з його природи — здійснення виконавчих і розпорядчих повноважень:

1) загальнодержавний характер, оскільки державне управління охоплює найважливіші сторони життя держави й суспільства;

2) спрямованість на виконання Конституції та законів України (підзаконна діяльність);

3) організаційний зміст, за допомогою якого досягають регулювання й координації спільної праці людей.

Змістом державного управління є комплекс функцій, які називаються функціями управління. Через їх реалізацію суб'єкти виконавчої влади здійснюють управлінські процеси, досягають поставленої мети. Функція управління пов'язує в одне ціле запланований результат, практичну діяльність з виконання намічених завдань і одержаний результат. Запланований результат може бути досягнутий лише у разі, коли правильно, з урахуванням реальних можливостей, об'єктивною інформацією, визначено управлінські завдання. Функції державного управління є відносно самостійними елементами виконавчої державної діяльності, що здійснюється на основі закону чи іншого правового акта спеціальною системою органів виконавчої влади притаманними їм методами. За мету функції управління мають виконання

завдань держави та суспільства шляхом владно-організуючої діяльності в різних процесуальних формах.

Одним із важливих напрямків державного управління є, організаційний механізм виховними процесами у вищих навчальних закладах України.

Виховання як цілеспрямований процес культурного розвитку особистості який являє собою систему взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, визначальний вплив на вибір яких надає особистість вихованця. Саме рівень актуального розвитку людини яка навчається в даний конкретний період часу є першопричиною визначення мети, а потім і змісту, форм, методів, засобів виховання, на відбір яких певною мірою впливає рівень професіоналізму педагога. Процес виховання може бути ефективним і малоефективним. Його характер визначається не тільки культурою суспільства і мікросередовища, але й суб'єктами виховання, включеними в цей процес, їх цілями, мотивами, установками, рівнем культури в цілому.

Виховання здійснюється через виховний процес цілеспрямований процес взаємодії: індивід-індивід, індивід-група, індивід-колектив. Цей процес організується і здійснюється в різних соціальних інститутах: сім'ї, виховних (дитячий будинок, інтернат), освітніх (школа, гімназія, ліцей), професійно-освітніх (коледж, професійне, художнє, музичне, медичне училище) установах, вищих навчальних закладах, секціях, клубах, музеях, театрах, дитячих об'єднаннях і організаціях. Найбільш цілеспрямовано і ефективно виховання здійснюється при спеціально організованому взаємодії суб'єктів, направленому на здійснення педагогічних цілей, – виховному або педагогічному процесі.

Виховний процес – це цілеспрямований процес взаємодії педагогів і учнів, сутністю якого є створення умов для самореалізації суб'єктів цього процесу. Мета виховного процесу – орієнтація тих, хто навчається на самовиховання, саморозвиток, самореалізацію. Організація виховного процесу як творення і підтримка умов для саморозвитку здійснюється у тісній взаємодії з вихованцем, з урахуванням його доброї волі. Як зазначає Е.В. Бондаревська, в теорії виховання ця вимога виражається через особистісно-орієнтований підхід, при якому вихованець визнається повноправним партнером в умовах взаємодії-співпраці. Цей підхід дозволяє реалізувати ідеї гуманістичної педагогіки при організації виховно-освітнього процесу в сучасних умовах. Б.П. Бітінас вважає, що за своєю структурою виховний процес може розглядатися як послідовна, безперервна зміна наступних один за одним виховних ситуацій, які є основним елементом виховного процесу.

Результативність виховного процесу залежить від майстерності педагога, від його здатності грамотно аналізувати педагогічну ситуацію і вирішувати виникаючі педагогічні завдання з урахуванням головної мети виховання, а також від методик і технологій виховного процесу.

Організація виховного процесу на основі ідей гуманістичної педагогіки – складне завдання, бо від педагогів потрібно не тільки знання цих ідей,

але і прийняття їх як власних переконань, на яких базується майстерність організації взаємодії з вихованцями.

Сьогодні вже нікого не треба переконувати в тому, що якісну вищу освіту – запорука успішного, забезпеченого майбутнього. Навчання у вузі у молодих людей не обмежується тільки оволодінням спеціальністю, яку вони обрали. Це час тісного спілкування з однолітками, прагнення максимально проявити і реалізувати свої здібності, формування світогляду і моделей поведінки, тобто у вузі студенти включені не тільки в процес навчання, але й на виховний процес. На думку Розова Н.Х. «Виховний процес і його основна складова – діяльність, зараз навіть важливіше освітньої компоненти». Якщо раніше людина вибирав спеціальність на все життя, зараз в середньому кожні 10 років людина переучується на більш престижні на ринку праці спеціальності. І на питання «Чому ж треба вчити у вузі?», Розов відповідає, що, те, що людині знадобиться дійсно протягом усього життя – це саме виховання, уміння жити в соціумі, а конкретні навчальні предмети є інструментом, за допомогою яких це вміння досягається. Про важливість організації виховного процесу у вузі свідчать вимоги до виховної роботи у вищих і загальноосвітніх закладах, відображені в «Концепції та програмі безперервного виховання дітей та учнівської молоді».

На даний час практично у всіх вузах функціонують відділи виховної роботи. У поле їхньої діяльності знаходиться робота студгo-регородки, спортклубів, студентських клубів, студентських молодіжних організацій тощо. Принципово новим напрямом стало створення на базі відділів виховної роботи соціологічних і соціально-психологічних служб, що дозволяють професійно досліджувати проблеми студентської молоді та сприяти їх вирішенню.

Виховні аспекти становлення особистості фахівця входять до числа ключових функцій педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу кафедр та керівництва вузів. Колектив університету прагне організувати навчальний і виховний процеси так, щоб молодь жила життям, насиченим творчими справами і яскравими враженнями, вмiла робити вірний моральний вибір, орієнтуючись на цінності, які складають основу нашої культури і духовну суть народу.

Висновки. Згідно з проведеними дослідженнями виховна робота здійснюється залежно від спрямованості вузу. Проаналізувавши основні напрямки діяльності виховної роботи в різних навчальних закладах України із єдиною метою виявити відмінності організації виховної діяльності, провівши моніторинг їх ефективності, оцінивши креативність заходів, здійснюваних за даними напрямками та можемо сказати таке: свого часу країна, відвернувшись від певної ідеології, втратила чи не ціле покоління молодих людей, які не знають, куди застосовувати свої сили і здібності. Тому вищій навчальний заклад, повертаючись до кращих історичних традицій, на перше місце в процесі виховання ставить в студентах почуття обов'язку, відповідальності, патріотизму, працьовитості, громадянськості, поваги до свободи і праву людини,

любові до навколишньої його середовища, родини та Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Андрейчук С.К. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу: дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Андрейчук Станіслав Казимирович. – Л., 2007. – 235 с.
2. Битяк Ю.П. Адміністративне право України : К. : Юрінком Інтер 2005 р.
3. Висоцький О.Ю., Висоцька О.Є., Шаров Ю.П. Основи державного управління: Частина I. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008. – 52 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми : монографія / [В.М. Князєв, І.Ф. Надольний, М.І. Мельник, В.Д. Бакуменко та ін.] ; за ред. В.М. Князєва. – К. : Вид-во НАДУ, Міленіум, 2003. – 320 с.
6. Карамушка Л.М. Психологія управління : навч. посіб. / Л.М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 344 с.
7. Курашвили Б.П. Очерк теории государственного управления / Б.П. Курашвили. – М. : Наука, 1987.
8. Лихачов Б.Т. Педагогіка: Курс лекцій : учеб. посібник для студентів педагог, навч. закладів і слухачів ІПК і ФПК. – 4-е вид., Перераб. і доп. – М. : Юрайт-М, 2001. – 607 с.